

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (stora avdelningen)

den 7 oktober 2019*

”Begäran om förhandsavgörande – Socialpolitik – Artikel 119 i EG-fördraget (nu artikel 141 EG i ändrad lydelse) – Manliga och kvinnliga arbetstagare – Lika lön – Privat tjänstepensionssystem –

Den normala pensionsåldern varierar beroende på kön – Dagen då åtgärder vidtogs för att åstadkomma likabehandling – Åtgärder som vidtas för att retroaktivt utjämna denna ålder till den ålder som gällde för tidigare missgynnade personer”

I mål C-171/18,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) (Appellationsdomstolen för England och Wales (tvistemålsavdelningen), Förenade kungariket) genom beslut av den 16 februari 2018, som inkom till domstolen den 5 mars 2018, i målet

Safeway Ltd

mot

Andrew Richard Newton,

Safeway Pension Trustees Ltd,

meddelar

DOMSTOLEN (stora avdelningen)

sammansatt av ordföranden K. Lenaerts, vice ordföranden R. Silva de Lapuerta, avdelningsordförandena A. Arabadjiev, A. Prechal, M. Vilaras P.G. Xuereb och L.S. Rossi samt domarna A. Rosas, E. Juhász, M. Ilešič, J. Malenovský, T. von Danwitz (referent) och N. Piçarra,

generaladvokat: E. Tanchev,

justitiesekreterare: handläggaren V. Giacobbo-Peyronnel,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 4 februari 2019,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- Safeway Ltd, genom B. Green, S. Allen, D. Pannick, QC, och R. Mehta, barrister, samt T. Green och J. Heap, solicitors,

* Rättegångsspråk: engelska.

- Andrew Richard Newton, genom A. Short, QC, C. Bell och M. Uberoi, barristers, samt C. Rowland-Frank och J.H.C. Briggs, solicitors,
 - Safeway Pension Trustees Ltd, genom D. Murphy och E. King, solicitors, samt D. Grant, barrister,
 - Europeiska kommissionen, genom A. Szmytkowska och L. Flynn, båda i egenskap av ombud,
- och efter att den 28 mars 2019 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,
följande

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av artikel 119 i EG-fördraget (nu artikel 141 EG i ändrad lydelse).
- 2 Begäran har framställts i ett mål mellan Safeway Ltd, å ena sidan, och Andrew Richard Newton och Safeway Pension Trustees Ltd, å andra sidan. Målet rör åtgärder som vidtagits för att åstadkomma enhetliga pensionsförmåner för de kvinnor och män som är anslutna till det pensionssystem som administreras av Safeway Pension Trustees.

Tillämpliga bestämmelser

- 3 Principen om lika lön för kvinnor och män, vilken numera är stadfäst i artikel 157 FEUF, framgick vid tidpunkten för omständigheterna i det nationella målet av artikel 119 i EG-fördraget.
- 4 Sistnämnda bestämmelse har följande lydelse:

”Varje medlemsstat skall under den första etappen säkerställa och i fortsättningen upprätthålla principen om lika lön för kvinnor och män för lika arbete.

I denna artikel skall med ’lön’ förstås den gängse grund- eller minimilönen samt alla övriga förmåner i form av kontanter eller naturaförmåner som arbetstagaren, direkt eller indirekt, får av arbetsgivaren på grund av anställningen.

Lika lön utan könsdiskriminering innebär att

- a) ackordslön för lika arbete ska fastställas enligt samma beräkningsgrunder,
- b) tidlön ska vara lika för lika arbete.”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågan

- 5 Det pensionssystem som är i fråga i det nationella målet skapades av Safeway år 1978 i form av en *trust* (stiftelse). Klausul 19 i stiftelseurkunden avseende pensionssystemet (nedan kallad ändringsklausulen) tillåter att det med retroaktiv verkan görs ändringar i pensionssystemet, däribland vad avser förmånernas värde, genom ett tilläggsavtal. En sådan ändring gäller retroaktivt från och med den dag då en skriftlig kungörelse meddelas de anslutna personerna. Klausulen har följande lydelse:

”Huvudbolaget får när som helst och vid behov, med förvaltarnas (*trustees*) samtycke, genom tilläggsförordnande (*supplemental deed*) upprättat av huvudbolaget och förvaltarna ändra eller lägga till befogenheter för trusten och göra ändringar i och tillägg till pensionssystemets bestämmelser, inklusive detta stiftelseförordnande (*Trust Deed*) och reglerna (*Rules*) däri, samt i andra avtal och andra skriftliga handlingar genom tillägg till detta förordnande och de handlingar som anges i bilaga nr 2. Denna ändringsbefogenhet får utövas med verkan från ett datum som anges i tilläggsförordnandet, vilket kan vara dagen för förordnandets upprättande eller dagen för en tidigare skriftlig kungörelse till anslutna personer om ändring eller tillägg, eller ett datum, inom en skälig tid före eller efter dagen för ett sådant förordnande, så att ändringen eller tillägget får retroaktiv eller framtida verkan, allt efter omständigheterna.”
- 6 Enligt det i det nationella målet aktuella pensionssystemet gällde ursprungligen olika pensionsålder för män och kvinnor. För män gällde 65 år som normal pensionsålder och 60 år som normal pensionsålder för kvinnor. EU-domstolen slog i sin dom av den 17 maj 1990, Barber (C-262/88, EU:C:1990:209), fast att fastställandet av olika normal pensionsålder, beroende på kön, utgör en diskriminering som är förbjuden enligt artikel 119 i EG-fördraget. Till följd av denna dom informerades Safeway och Safeway Pension Trustees genom kungörelser av den 1 september och den 1 december 1991 (nedan kallade 1991 års kungörelser) skriftligen de personer som var anslutna till detta pensionssystem om att pensionssystemet skulle komma att ändras, med verkan från den 1 december 1991, genom att det införs en enhetlig normal pensionsålder på 65 år för samtliga anslutna personer. Den 2 maj 1996 antogs ett tilläggsförordnande som innehöll ändringar av nämnda system; närmare bestämt fastställdes en enhetlig normal pensionsålder på 65 år, med verkan från och med den 1 december 1991.
- 7 Eftersom frågan huruvida den retroaktiva ändringen av det aktuella pensionssystemet är förenlig med unionsrätten aktualiserades under år 2009, väckte Safeway talan med yrkande om att det skulle fastställas att en enhetlig normal pensionsålder på 65 år hade införts med giltig verkan från och med den 1 december 1991. I detta förfarande förordnades Andrew Richard Newton som företrädare för de anslutna personerna.
- 8 Genom dom av den 29 februari 2016 förklarade High Court of Justice (England & Wales), Chancery Division (Överdomstolen (England & Wales), Finansavdelningen, Förenade kungariket), att den retroaktiva ändringen av det aktuella pensionssystemet stred mot artikel 119 i EG-fördraget och att de anslutnas pensionsrättigheter därför skulle beräknas på grundval av en enhetlig normal pensionsålder på 60 år för perioden mellan den 1 december 1991 och den 2 maj 1996.
- 9 Safeway överklagade domen till den hänskjutande domstolen, vilken fann att 1991 års kungörelser enligt nationell rätt inte i sig med giltig verkan kunde ändra det aktuella pensionssystemet och att den enda giltiga ändringen var den som följde av stiftelseförordnandet av den 2 maj 1996.
- 10 Den hänskjutande domstolen angav emellertid att det följer av nationell rätt att ändringsklausulen och 1991 års kungörelser lett till att de anslutna personernas intjänade rättigheter för perioden mellan den 1 december 1991 och den 2 maj 1996 ska anses ”återkalleliga” (*defeasible*), vilket innebär att de när som helst vid en senare tidpunkt kan minskas med retroaktiv verkan. Den hänskjutande domstolen anser därför, mot bakgrund av nationell rätt, att det med stöd av stiftelseförordnandet av den 2 maj 1996 var möjligt att med giltig verkan höja den normala pensionsåldern för kvinnor till 65 år

och att bibehålla mäns normala pensionsålder på 65 år för denna period. Enligt den hänskjutande domstolen framstår det dock som oklart huruvida en sådan lösning är förenlig med artikel 119 i EG-fördraget, såsom denna tolkats av EU-domstolen.

- 11 Mot denna bakgrund beslutade Court of Appeal (England & Wales) (Civil Division) (Appellationsdomstolen för England och Wales (avdelningen för tvistemål och förvaltningsmål), Förenade kungariket) att vilandeförklara målet och ställa följande fråga till EU-domstolen:

”Om ett pensionssystemets regler ger befogenhet enligt nationell rätt att genom ändring i pensionssystemets stiftelseförordnande retroaktivt sänka värdet på både mäns och kvinnors intjänade pensionsrättigheter för en period mellan datumet för den skriftliga kungörelsen om avsedda ändringar i pensionssystemet och det datum då stiftelseförordnandet faktiskt ändras, krävs det då enligt artikel 157 [FEUF] (tidigare, och under den omtvistade perioden, artikel 119 [i EG-fördraget]) att både mäns och kvinnors intjänade pensionsrättigheter betraktas som oåterkalleliga under den perioden, på så sätt att deras pensionsrättigheter är skyddade från att minskas retroaktivt med tillämpning av nationell rätt?”

Prövning av tolkningsfrågan

- 12 EU-domstolen påpekar inledningsvis att det nationella målet, såsom framgår av beslutet om hänskjutande, endast rör de pensionsrättigheter som tjänats in av de till det aktuella pensionssystemet anslutna personerna under perioden mellan den 1 december 1991 och den 2 maj 1996. Under dessa omständigheter ska tolkningsfrågan prövas mot bakgrund av artikel 119 i EG-fördraget, som var i kraft under denna period.
- 13 Den hänskjutande domstolen har ställt sin fråga för att få klarhet i huruvida artikel 119 i EG-fördraget ska tolkas så, att den utgör hinder för att det inom ramen för ett pensionssystem – för att undanröja en diskriminering som strider mot denna bestämmelse och som följer av att den normala pensionsåldern skiljer sig åt beroende på kön – vidtas en åtgärd som retroaktivt utjämnar den normala pensionsåldern för dem som är anslutna till detta pensionssystem till den nivå som gällde för personer i den tidigare missgynnade kategorin, för perioden mellan det datum då denna åtgärd kungjordes och det datum då den vidtogs, då en sådan åtgärd är tillåten enligt nationell rätt och enligt stiftelseförordnandet för pensionssystemet.
- 14 För att besvara denna fråga ska det erinras om att EU-domstolen i dom av den 17 maj 1990, Barber (C-262/88, EU:C:1990:209), slagit fast att fastställandet av olika normal pensionsålder, beroende på kön, vad avser pensioner som utbetalas från ett pensionssystem, utgör en diskriminering som är förbjuden enligt artikel 119 i EG-fördraget.
- 15 EU-domstolen har även uttalat sig om konsekvenserna av konstaterandet av en sådan diskriminering, bland annat i dom av den 28 september 1994, Coloroll Pension Trustees (C-200/91, EU:C:1994:348), dom av den 28 september 1994, Avdel Systems (C-408/92, EU:C:1994:349), och dom av den 28 september 1994, van den Akker (C-28/93, EU:C:1994:351). Såsom framgår av denna rättspraxis skiljer sig dessa konsekvenser åt beroende på vilka anställningsperioder som berörs.
- 16 Vad för det första gäller de anställningsperioder som fullgjorts före dagen för avkunnandet av domen i målet Barber (C-262/88, EU:C:1990:209), det vill säga den 17 maj 1990, behöver man inom pensionssystemen inte tillämpa en enhetlig normal pensionsålder. EU-domstolen har nämligen begränsat domens rättsverkningar i tiden genom att förordna att artikel 119 i EG-fördraget inte är tillämplig på pensionsförmåner som intjänats under nämnda perioder (se, för ett liknande resonemang, dom av den 28 september 1994, Coloroll Pension Trustees, C-200/91, EU:C:1994:348, punkt 34, dom av den 28 september 1994, Avdel Systems, C-408/92, EU:C:1994:349, punkt 19, och dom av den 28 september 1994, van den Akker, C-28/93, EU:C:1994:351, punkt 12).

- 17 När det för det andra gäller anställningsperioder som ligger mellan den 17 maj 1990 och det datum då det i det berörda pensionssystemet vidtogs åtgärder för att åstadkomma likabehandling, bör personerna i den missgynnade kategorin beviljas samma förmåner som personer i den gynnade kategorin, eftersom dessa förmåner, på grund av att artikel 119 i EG-fördraget inte korrekt införlivats med nationell rätt, är det enda giltiga referenssystemet (se, för ett liknande resonemang, dom av den 28 september 1994, Coloroll Pension Trustees, C-200/91, EU:C:1994:348, punkterna 31 och 32, dom av den 28 september 1994, Avdel Systems, C-408/92, EU:C:1994:349, punkterna 16 och 17, och dom av den 28 september 1994, van den Akker, C-28/93, EU:C:1994:351, punkterna 16 och 17).
- 18 Vad för det tredje gäller de anställningsperioder som har fullgjorts efter det datum då det inom ramen för det berörda pensionssystemet vidtogs åtgärder för att åstadkomma likabehandling, utgör artikel 119 i EG-fördraget inte hinder för att de tidigare gynnade personernas förmåner sänks till samma nivå som den som gäller för tidigare missgynnade personer. I denna bestämmelse föreskrivs nämligen endast att män och kvinnor ska erhålla samma lön för lika arbete, utan att för den skull bestämma denna till en viss nivå (se, för ett liknande resonemang, dom av den 28 september 1994, Coloroll Pension Trustees, C-200/91, EU:C:1994:348, punkt 33, dom av den 28 september 1994, Avdel Systems, C-408/92, EU:C:1994:349, punkt 21, och dom av den 28 september 1994, van den Akker, C-28/93, EU:C:1994:351, punkt 19).
- 19 I förevarande fall rör det nationella målet endast frågan huruvida pensionsrättigheterna för de personer som är anslutna till det aktuella pensionssystemet avseende perioden från den 1 december 1991 till den 2 maj 1996 ska beräknas på grundval av en enhetlig normal pensionsålder på 60 år eller 65 år. I detta sammanhang önskar den hänskjutande domstolen få klarhet i huruvida man genom stiftelseförordnandet av den 2 maj 1996 – med hänsyn till den rättspraxis som det hänvisas till i punkt 17 i förevarande dom – med giltig verkan, vad avser denna period, kunde vidta åtgärder som innebär att den normala pensionsåldern för de anslutna personerna retroaktivt utjämnas till den normala pensionsålder som gällde för personer i den tidigare missgynnade kategorin, det vill säga manliga arbetstagare.
- 20 Det ska i detta avseende påpekas att i den mån som tolkningsfrågan och skälen i beslutet om hänskjutande avser den i nämnda stiftelseförordnande vidtagna utjämnningen av pensionsåldern, med retroaktiv verkan från och med den 1 december 1991, med innebörden att den normala pensionsåldern för de anslutna personerna läggs på den nivå som gällde för personer i den tidigare missgynnade kategorin, så ska denna fråga förstås så, att den grundar sig på premissen att åtgärderna för att åstadkomma likabehandling inte vidtogs förrän den 2 maj 1996, genom nämnda stiftelseförordnande.
- 21 Safeway och kommissionen har vid EU-domstolen ifrågasatt denna premiss. De har gjort gällande att 1991 års kungörelser och förvaltningen av det aktuella pensionssystemet på grundval av en enhetlig normal pensionsålder på 65 år från och med den 1 december 1991 ska betraktas som åtgärder genom vilka likabehandling åstadkoms med verkan från och med detta datum.
- 22 Även om det i princip ankommer på den hänskjutande domstolen, som har direkt kännedom om den tvist som är i fråga i det nationella målet och som är ensam behörig att tolka nationell rätt, att fastställa den dag då åtgärderna för att åstadkomma likabehandlingen har vidtagits, måste sådana åtgärder likväl uppfylla de krav som ställs i unionsrätten, vilket innebär att EU-domstolen kan lämna relevanta uppgifter om tolkningen av unionsrätten till den hänskjutande domstolen (se, för ett liknande resonemang, dom av den 16 juni 2016, EURO 2004. Hungary, C-291/15, EU:C:2016:455, punkt 36, och dom av den 30 juni 2016, Ciup, C-288/14, ej publicerad, EU:C:2016:495, punkt 33).
- 23 Artikel 119 i EG-fördraget har enligt EU-domstolens fasta rättspraxis direkt effekt genom att den skapar rättigheter för enskilda som de nationella domstolarna har till uppgift att skydda (se, för ett liknande resonemang, dom av den 8 april 1976, Defrenne, 43/75, EU:C:1976:56 punkt 24, och dom av den 28 september 1994, van den Akker, C-28/93, EU:C:1994:351, punkt 21).

- 24 Med hänsyn till den direkta effekten av artikel 119 i EG-fördraget är arbetsgivare skyldiga att, efter det att en diskriminering konstaterats, tillämpa denna bestämmelse fullständigt och omedelbart, så att de åtgärder som vidtas för att åstadkomma likabehandlingen i princip inte får underkastas villkor som innebär att diskrimineringen består, inte ens under en övergångsperiod (se, för ett liknande resonemang, dom av den 28 september 1994, Avdel Systems, C-408/92, EU:C:1994:349, punkterna 25 och 26).
- 25 Dessutom måste även rättssäkerhetsprincipen iakttas. Denna princip – som är av särskild vikt i fråga om lagstiftning som kan ha ekonomiska följder – kräver att de rättigheter som enskilda ges i unionsrätten genomförs på ett tillräckligt precist, klart och förutsebart sätt, så att de berörda personerna kan få exakt kännedom om sina rättigheter och skyldigheter och vidta åtgärder i enlighet därmed samt, i förekommande fall, göra gällande dessa rättigheter vid de nationella domstolarna. Blotta införandet av en praxis, som inte har någon bindande rättsverkan i förhållande till de berörda personerna, uppfyller inte dessa krav (se, för ett liknande resonemang, dom av den 2 december 2009, Aventis Pasteur, C-358/08, EU:C:2009:744, punkt 47, och dom av den 8 mars 2017, Euro Park Service, C-14/16, EU:C:2017:177, punkterna 36–38, 40 och 42, och där angiven rättspraxis).
- 26 Åtgärder som vidtas för att undanröja en diskriminering som strider mot artikel 119 i EG-fördraget ska således, för att kunna anses åstadkomma den likabehandling som föreskrivs i denna bestämmelse, uppfylla de krav som angetts i punkterna 24 och 25 i förevarande dom.
- 27 I förevarande fall framgår det emellertid att de åtgärder som vidtagits inom ramen för det aktuella pensionssystemet innan stiftelseförordnandet antogs den 2 maj 1996, inte uppfyller dessa krav.
- 28 Såsom framgår av beslutet om hänskjutande har det aktuella pensionssystemet nämligen, enligt nationell rätt, ändrats på ett giltigt sätt först genom detta stiftelseförordnande. Den hänskjutande domstolen har härvid, i en dom som meddelades den 5 oktober 2017, slagit fast att lydelsen av ändringsklausulen endast tillåter att ändringar görs genom ett stiftelseförordnande och att nationell rätt utgör hinder för att tolka denna klausul på ett sätt som avviker från denna ordalydelse, med hänsyn till att det är nödvändigt att skydda de personer som är anslutna till nämnda pensionssystem och att göra det möjligt för dem att få kännedom om sina rättigheter.
- 29 Det framgår även av beslutet om hänskjutande att ändringsklausulen och 1991 års kungörelser har haft som enda rättsverkan att ge de personer som är ansvariga för det aktuella pensionssystemet ensam befogenhet att – genom att när som helst därefter anta ett stiftelseförordnande – besluta om att, med retroaktiv verkan, utjämna den normala pensionsåldern för de anslutna till den ålder som gällde för män.
- 30 Införandet av en sådan möjlighet, vilken kan utnyttjas vid en tidpunkt som är avhängig av de ansvarigas skönsmässiga val, kan emellertid inte anses ha undanröjt den aktuella diskrimineringen eller anses ha gjort det möjligt för de anslutna personerna att med säkerhet få kännedom om sina rättigheter.
- 31 Vad gäller förvaltningen av pensionssystemet från och med den 1 december 1991, framgår det av punkt 25 ovan att blotta införandet av en praxis, som inte har någon bindande rättsverkan i förhållande till de berörda personerna, inte uppfyller de krav som följer av rättssäkerhetsprincipen och kan därför inte kan anses utgöra en åtgärd som åstadkommer likabehandling på sätt som krävs enligt artikel 119 i EG-fördraget.
- 32 Det framgår under dessa omständigheter att det inom ramen för det aktuella pensionssystemet inte vidtagits några åtgärder som uppfyller de i punkterna 24 och 25 ovan angivna unionsrättsliga kraven förrän den 2 maj 1996, genom det stiftelseförordnande som antogs den dagen.

- 33 Vad vidare gäller frågan huruvida artikel 119 i EG-fördraget tillåter en sådan åtgärd som den som anges i detta stiftelseförordnande – nämligen att med retroaktiv verkan från och med den 1 december 1991 föreskriva en enhetlig normal pensionsålder för de personer som är anslutna till ett pensionssystem, så att den normala pensionsålder som gällde för personerna i den tidigare missgynnade kategorin gäller för samtliga anslutna – ska det erinras om följande. Enligt EU-domstolens fasta rättspraxis kan – när det har fastställts att det föreligger en diskriminering som strider mot unionsrätten och det inte har vidtagits några åtgärder som åstadkommer likabehandling – iakttagandet av likhetsprincipen endast säkerställas genom att personer i den missgynnade kategorin tillerkänns samma förmåner som personer i den gynnade kategorin (dom av den 28 januari 2015, Starjakob, C-417/13, EU:C:2015:38, punkt 46, och dom av den 22 januari 2019, Cresco Investigation, C-193/17, EU:C:2019:43, punkt 79 och där angiven rättspraxis).
- 34 EU-domstolen har redan slagit fast att denna princip utgör hinder för att man inom ramen för ett pensionssystem undanröjer en diskriminering som strider mot artikel 119 i EG-fördraget genom att man, för det förflutna, drar in fördelarna för personerna i den gynnade kategorin (se, för ett liknande resonemang, dom av den 28 september 1994, Avdel Systems, C-408/92, EU:C:1994:349, punkterna 5, 13, 14, 17 och 18).
- 35 Den hänskjutande domstolen vill emellertid få klarhet i huruvida denna rättspraxis även är tillämplig på sådana situationer som den här aktuella, i vilka de aktuella pensionsrättigheterna – enligt nationell rätt och enligt stiftelseförordnandet för pensionssystemet – kan återkallas.
- 36 Även om EU-domstolen ännu inte uttryckligen har avgjort denna fråga, finns det inte något stöd i nämnda rättspraxis för att det skulle finnas en möjlighet att, i sådana situationer, retroaktivt utjämna de villkor som gäller för de anslutnas rättigheter till den nivå som gällde för personerna i den tidigare missgynnade kategorin. Såsom generaladvokaten har påpekat i punkt 64 i sitt förslag till avgörande, skulle en sådan möjlighet tvärtom i hög grad innebära att verkan av denna rättspraxis gick förlorad, eftersom denna rättspraxis i så fall endast skulle vara tillämplig i de fall där en sådan retroaktiv utjämning under alla omständigheter redan är förbjuden enligt nationell rätt eller enligt stiftelseförordnandet för pensionssystemet.
- 37 Det ska framför allt understrykas att varje åtgärd som vidtas för att undanröja en diskriminering som strider mot unionsrätten utgör ett genomförande av unionsrätten, och åtgärden måste således uppfylla de krav som uppställs i unionsrätten. Det ska i synnerhet påpekas att varken nationell rätt eller bestämmelserna i stiftelseförordnandet för det aktuella pensionssystemet kan åberopas för att undgå dessa krav.
- 38 När det gäller nämnda krav framgår det av fast rättspraxis att rättssäkerhetsprincipen i allmänhet utgör hinder för att en rättsakt som genomför unionsrätten ges retroaktiv verkan. Det kan endast i undantagsfall förhålla sig annorlunda, om det krävs med hänsyn till ett tvingande skäl av allmänintresse och om berörda personers berättigade förväntningar vederbörligen beaktas (se, för ett liknande resonemang, dom av den 26 april 2005, "Goed Wonen", C-376/02, EU:C:2005:251, punkterna 33 och 34, och där angiven rättspraxis).
- 39 Till denna princip läggs de krav som mer specifikt följer av artikel 119 i EG-fördraget och som gäller för de personer som är ansvariga för ett pensionssystem så snart det konstaterats en diskriminering som strider mot denna bestämmelse.
- 40 Vad gäller skyldigheten att – så länge som några åtgärder för att åstadkomma likabehandling inte har vidtagits – bevilja personer i den missgynnade kategorin samma förmåner som personer i den gynnade kategorin, har EU-domstolen uttalat följande. Denna skyldighet motiveras bland annat av att artikel 119 i EG-fördraget har anknytning till syftet att utjämna arbetsvillkoren på ett sätt som gör att framsteg uppnås, såsom framgår av ingressen till EG-fördraget samt av artikel 117 däri (se, för ett

liknande resonemang, dom av den 8 april 1976, Defrenne, 43/75, EU:C:1976:56, punkterna 10, 11 och 15, och dom av den 28 september 1994, Avdel Systems, C-408/92, EU:C:1994:349, punkterna 15 och 17).

- 41 Det skulle strida mot detta syfte samt mot rättssäkerhetsprincipen och de krav som anges i punkterna 17, 24 och 34 ovan att göra det möjligt för de ansvariga för det aktuella pensionssystemet att undanröja en diskriminering som strider mot artikel 119 i EG-fördraget genom att vidta en åtgärd som med retroaktiv verkan utjämnar den normala pensionsåldern för de anslutna personerna till den ålder som gällde för personer i den tidigare missgynnade kategorin. Att godta en sådan lösning skulle nämligen innebära att de ansvariga befrias från skyldigheten att, efter det att diskrimineringen konstaterats, omedelbart och fullständigt undanröja denna. En sådan lösning skulle dessutom strida mot skyldigheten att ge personerna i den kategori som tidigare missgynnats rätt att omfattas av den normala pensionsålder som gäller för personerna i den kategori som tidigare gynnats, vad gäller pensionsrättigheter som hänför sig till anställningsperioder mellan dagen för meddelandet av domen av den 17 maj 1990, Barber (C-262/88, EU:C:1990:209), och den dag då det vidtas åtgärder för att åstadkomma likabehandling, och mot förbudet mot att med avseende på det förflutna avskaffa sistnämnda personernas fördelar. Slutligen skulle en sådan lösning, fram till dess sådana åtgärder vidtas, skapa en osäkerhet som står i strid med rättssäkerhetsprincipen när det gäller omfattningen av de anslutnas rättigheter.
- 42 Dessa överväganden fortsätter att göra sig gällande för det fall att de som är anslutna till det aktuella pensionssystemet har informerats – genom en kungörelse utan ändrande verkan – om att man i syfte att åstadkomma likabehandling kommer att utjämna den normala pensionsåldern för dem som är anslutna till detta pensionssystem till den normala pensionsålder som gäller för personerna i den kategori som tidigare missgynnades.
- 43 Såsom framgår av punkt 38 ovan kan det emellertid inte uteslutas att åtgärder som syftar till att undanröja en diskriminering som strider mot unionsrätten i undantagsfall kan vidtas med retroaktiv verkan, förutsatt att dessa åtgärder – utöver att de berördas berättigade förväntningar iaktas – faktiskt svarar mot ett tvingande skäl av allmänintresse. Det följer särskilt av fast rättspraxis att risken för att den ekonomiska balansen i det berörda pensionssystemet allvarligt rubbas kan utgöra ett sådant tvingande skäl av allmänintresse (se, för ett liknande resonemang, dom av den 11 januari 2007, ITC, C-208/05, EU:C:2007:16, punkt 43, och dom av den 7 mars 2018, DW, C-651/16, EU:C:2018:162, punkt 33).
- 44 Den hänskjutande domstolen har i beslutet om hänskjutande visserligen angett att den ekonomiska betydelsen av tvisten uppgår till omkring 100 miljoner brittiska pund. Den hänskjutande domstolen har emellertid inte angett att åtgärden att med retroaktiv verkan utjämna den normala pensionsåldern för dem som är anslutna till det aktuella pensionssystemet till den normala pensionsålder som gällde för personerna i den tidigare missgynnade kategorin var nödvändig för att förhindra att den ekonomiska balansen i pensionssystemet allvarligt rubbas. Eftersom utredningen i målet vid EU-domstolen inte innehåller några andra uppgifter som visar att denna åtgärd faktiskt svarar mot ett tvingande skäl av allmänintresse, framgår det att det inte finns några sakliga skäl för denna åtgärd, vilket det emellertid ankommer på den hänskjutande domstolen att kontrollera.
- 45 Mot bakgrund av vad som ovan anförts ska frågan besvaras enligt följande. Artikel 119 i EG-fördraget ska tolkas så, att den, om det inte finns något sakligt skäl, utgör hinder för att det inom ramen för ett pensionssystem – för att undanröja en diskriminering som strider mot denna bestämmelse och som följer av att den normala pensionsåldern skiljer sig åt beroende på kön – vidtas en åtgärd som retroaktivt utjämnar den normala pensionsåldern för dem som är anslutna till detta pensionssystem till den nivå som gällde för personer i den tidigare missgynnade kategorin, för perioden mellan det datum då denna åtgärd kungjordes och det datum då den vidtogs, och detta även då en sådan åtgärd är tillåten enligt nationell rätt och enligt stiftelseförordnandet för pensionssystemet.

Rättegångskostnader

- 46 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (stora avdelningen) följande:

Artikel 119 i EG-fördraget (nu artikel 141 EG i ändrad lydelse) ska tolkas så, att den, om det inte finns något sakligt skäl, utgör hinder för att det inom ramen för ett pensionssystem – för att undanröja en diskriminering som strider mot denna bestämmelse och som följer av att den normala pensionsåldern skiljer sig åt beroende på kön – vidtas en åtgärd som retroaktivt utjämnar den normala pensionsåldern för dem som är anslutna till detta pensionssystem till den nivå som gällde för personer i den tidigare missgynnade kategorin, för perioden mellan det datum då denna åtgärd kungjordes och det datum då den vidtogs, och detta även då en sådan åtgärd är tillåten enligt nationell rätt och enligt stiftelseförordnandet för pensionssystemet.

Underskrifter